

МЕТАДЫ АЦЭНКІ ЛІКВІДНАСЦІ БАНКА

С.У. Гулідаў

Ва ўмовах рыначнай эканомікі банкі выступаюць аднымі з галоўных удзельнікаў фінансавога рынку. Асновай дзейнасці любога банка з'яўляецца прыцягненне грашовых сродкаў кліентаў і іх размяшчэнне ў актывы. Пры гэтым банкі прымаюць на сябе іматэрыялікія і часам супярэчлівыя абавязацельствы. Адно з іх – ліквіднасць. Банк лічыцца ліквідным да таго часу, пакуль своечасова і ў поўным аб'ёме выконвае свае абавязацельствы па захаванасці грашовых сродкаў кліентаў, а таксама іх даручэнні па плацяжах, заяўкі па адкрыццю і абслугоўванню крэдытных ліній.

У сучаснай эканамічнай літаратуры і банкаўскай практыцы няма адзінай трактоўкі паняцця ліквіднасці. Найбольш распаўсюджаным з'яўляецца вызначэнне ліквіднасці як здольнасці банкаў забяспечваць своечасовае выкананне сваіх абавязацельстваў. Такое ж вызначэнне даецца і ў Інструкцыі аб эканамічных нарматывах для банкаў і нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацый, распрацаванай Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь.

Згодна з дадзенай Інструкцыяй устанаўліваюцца нарматывы ліквіднасці:

- імгненная ліквіднасць;
- бягучая ліквіднасць;

- кароткатэрміновая ліквіднасць;
- мінімальныя суадносіны ліквідных і сумарных актываў.

Прымяненне прудэнцыяльных нарматываў мае такія становячыя бакі, як аб'ектыўнасць, універсальнасць, супараўнальнасць. Асноўным недахопам устанаўлення абавязковых патрабаванняў ліквіднасці з'яўляецца тое, што адзіныя нарматывы ня могуць улічваць індывідуальныя асаблівасці банкаў, памер і спецыфіку іх дзейнасці.

Аналіз ліквіднасці можа ажыццяўляцца з дапамогай ацэнчальных паказчыкаў, якія разлічваюцца на падставе даных балансу і іншай інфармацыі:

- пакрыццё капіталам альбо ліквіднымі актывамі дае найбольш агульную характарыстыку ліквіднасці;
- канцэнтрацыя трэбаванняў і абавязацельстваў характарызуе рызыку ліквіднасці;
- аналітычныя паказчыкі, якія вызначаюць лішак ці дэфіцыт ліквіднасці.

Аднак трэба зазначыць, што большасць беларускіх банкаў абыходзіцца ацэнкай ліквіднасці толькі на падставе разліку нарматываў, якія ўстанаўліваюцца Нацыянальным банкам.

У міжнароднай банкаўскай практыцы няма агульнапрынятых падыходаў да вызначэння абавязковых нарматываў ліквіднасці банкаў. Набор нарматываў, якія прымяняюцца органамі банкаўскага нагляду, для кожнай краіны з'яўляецца індывідуальным. У некаторых краінах банкі могуць самастойна вызначаць для сябе паказчыкі ліквіднасці, аднак нарматыўныя значэнні гэтых паказчыкаў яны ўстанаўліваюць па ўзгадненню з органам нагляду. У ЗША, Канадзе, Японіі, Аўстраліі, некаторых еўрапейскіх краінах прудэнцыяльныя нарматывы ліквіднасці ўвогуле адсутнічаюць.

Такім чынам, можна зазначыць, што пры наяўнасці адзінства органаў банкаўскага нагляду ў якасных падыходах да ліквіднасці банка колькасныя патрабаванні істотна адрозніваюцца ў розных краінах. У той жа час назіраюцца агульныя тэндэнцыі ў змяненні прудэнцыяльных патрабаванняў ліквіднасці:

- скарачэнне часовага гарызонту рэгулявання і кантролю ліквіднасці банкаў органам банкаўскага нагляду;
- пераход ад устанаўлення абавязковых нарматываў да кантролю якасці кіравання банкамі ўласнай ліквіднасцю і назірання дынамікі змяненняў трэбаванняў і абавязацельстваў банка;
- магчымасць прымянення індывідуальнага падыходу да банкаў.

Пры адсутнасці згоды паміж кантралюючымі органамі ў пытанні аб вымярэнні рызыкі ліквіднасці абавязковыя нарматывы павінны забяспечваць адзіны эталонны тэст для усіх без выключэння банкаў і адпавядаць наступным патрабаванням:

- эфектыўнасць і значнасць;
- усебаковасць і інфарматыўнасць;
- навуковая абгрунтаванасць;
- адпаведнасць міжнародным стандартам;
- гібкасць;
- максімальна магчымая простасць;
- адкрытасць.

Адной з прычын, якія тлумачаць адрозненні ў пытаннях рэгулявання ліувіднасці банкаў у розных краінах, з'яўляецца жорсткасць вышэйназваных патрабаванняў.

Такім чынам, падчас аналізу ліквіднасці банка неабходна спалучэнне нарматыўных і ацэначных метадаў. У выніку правільная ацэнка ліквіднасці банка стане асновай яе аптымізацыі і дазволіць павысіць эфектыўнасць кіравання дзейнасцю банка ў цэлым.